
Meerjarenplan Taal en Media Cubiss Brabant 2017-2020

Opdrachtgever – Provincie Noord-Brabant, directie Cultuur

Opdrachtnemer – Cubiss Brabant

Maart 2017

---

1. Aanleiding

In het najaar van 2016 heeft Cubiss Brabant in opdracht van de provincie Noord-Brabant een uitwerking gemaakt van het eerste jaar van uitvoering van het *Sturingskader 2017-2020*, op basis van het *Uitvoeringsprogramma Cultuur* voor diezelfde beleidsperiode. Deze uitwerking, het *Werkplan Cubiss Brabant 2017*, bevat een beschrijving van de doelen, resultaten en activiteiten die Cubiss Brabant in 2017 realiseert in opdracht van de provincie Noord-Brabant op het gebied van de wettelijke provinciale taken rond bibliotheekinnovatie en interbibliothecair leenverkeer. Daarnaast is in het *Werkplan Cubiss Brabant 2017* een uitwerking gedaan van de opdracht rond Taal en Media, zoals beschreven in het *Uitvoeringsprogramma Cultuur* en het daarbij behorende *Sturingskader*. Deze uitwerking, vormgegeven in de projecten Versterken Taalvaardigheid en Vergroten Mediawijsheid, zetten de eenjarige opdracht zoals de provincie die voor 2016 gaf voort, met inachtneming van de richtlijnen zoals die zijn beschreven in het *Uitvoeringsprogramma Cultuur 2016-2020* en het *Sturingskader 2017-2020*.

In de beschikking voor 2017 heeft de provincie Cubiss Brabant gevraagd een uitwerking te maken voor de periode 2017-2020:

"Wij vragen u, in aanvulling op uw meerjarenvisie om uiterlijk op 1 februari 2017 een meerjarenplan aan te leveren met betrekking tot taalvaardigheid en mediawijsheid. In dit meerjarenplan zien wij graag hoe de doelen uit het Uitvoeringsprogramma Cultuur voor taalvaardigheid en mediawijsheid worden uitgewerkt in activiteiten in de jaren 2017-2020."

Dit plan bevat de door de provincie gevraagde uitwerking, op basis van het door de provincie goedgekeurde *Werkplan Cubiss Brabant 2017*. Dat werkplan is de basis voor dit meerjarenplan, dat een vooruitblik biedt op de doelen voor de genoemde beleidsperiode, de te behalen resultaten en de activiteiten die Cubiss Brabant uitvoert om deze doelen en resultaten te realiseren.

2. Provinciale uitgangspunten 2020-2017 – Uitvoeringsprogramma Cultuur en Sturingskader Cubiss Brabant

---

In april 2016 is *Werk in uitvoering – Uitvoeringsprogramma Cultuur 2016-2020* door de provincie Noord-Brabant vastgesteld. In dit plan wordt beschreven hoe de provincie bijdraagt aan de versterking van cultuur in Brabant. In het uitvoeringsprogramma zijn de uitgangspunten van eerder vastgestelde documenten als de Cultuuragenda van Brabant en het bestuursakkoord 2015-2019 Brabant in beweging verder uitgewerkt. Het uitvoeringsprogramma beschrijft een aantal programmalijnen. Programmalijn twee, Beweging, experiment en verbinding, bevat ook een verdere uitwerking van de ambities van de provincie Noord-Brabant op het gebied van taalvaardigheid¹ en 21e eeuwse vaardigheden². Het uitvoeringsprogramma zegt hierover:

"Brabanders hebben vaardigheden en competenties nodig om volwaardig deel te kunnen nemen aan de samenleving. Taalvaardigheid en mediawijsheid zijn onderwerpen waar wij programmatisch een tijdelijke impuls aan willen geven. Nu is ruim tien procent van de volwassenen laaggeletterd. Dat wil zeggen dat meer dan één op de tien

---

¹ Zie <http://www.lezenenschrijven.nl/feiten> over achtergrondinformatie over dit thema.

² Zie <https://www.kennisnet.nl/artikel/nieuw-model-21e-eeuwse-vaardigheden/> voor de definities en uitgangspunten die Cubiss Brabant aanhoudt m.b.t. dit onderwerp.

Brabanders een taalniveau heeft dat gelijk of lager is aan het taalniveau waarmee een kind de basisschool hoort te verlaten. Dit percentage willen wij omlaag brengen door de leesvaardigheden en digitale vaardigheden in Brabant te bevorderen. Daarnaast willen wij een bijdrage leveren aan de mediawijsheid van Brabanders. We willen dat onze inwoners de kennis, vaardigheden en mentaliteit hebben om zich bewust, kritisch en actief te kunnen bewegen in een complexe, veranderlijke en 'gemedialiseerde' wereld³

De verantwoordelijkheid voor het terugdringen van laaggeletterdheid en het bevorderen van mediawijsheid ligt primair niet bij de provincie, maar bij andere partijen zoals gemeenten, het rijk, onderwijs en werkgevers. De provincie Noord-Brabant ziet wel een kans om een bijdrage te leveren aan het terugdringen van de laaggeletterdheid in Brabant en het versterken van de aandacht voor mediawijsheid in het onderwijs, door een versnelling aan te brengen middels agendering, het leggen van verbindingen tussen partners en initiatieven en door opgedane kennis verder te verspreiden en te benutten. De provincie heeft met Cubiss Brabant afgesproken dat zij hier uitvoering aan geven in de periode 2016-2020. In 2016 betrof dit nog een eenjarige opdracht. In dat jaar is een nieuw sturingskader tot stand gekomen op basis van het *Uitvoeringsprogramma Cultuur*, waarin ook de inzet van Cubiss Brabant voor 2017-2020 verder is uitgewerkt. Deze inzet sluit aan op die van 2016, maar legt een aantal nieuwe accenten. Hieronder volgt een samenvatting van wat het *Sturingskader 2017-2020* beschrijft met betrekking tot de opdracht aan Cubiss Brabant op de thema's taalvaardigheid en mediawijsheid.

Wettelijke taak provincies

Vanaf 2015 is de wettelijke taak van de verschillende overheidslagen vastgelegd in de Wet stelsel openbare bibliotheken (Wsob). De Wsob beschrijft dat de taak van de provincies is gericht op het innoveren van de lokale bibliotheek, in samenspraak met de Koninklijke Bibliotheek. Daarnaast is distributie van bibliotheekmaterialen een provinciale verantwoordelijkheid. De provincie vraagt Cubiss Brabant jaarlijks een werkplan op te stellen waarin Cubiss Brabant aangeeft welke activiteiten zij ontwikkelt en uitvoert om de Brabantse bibliotheken te innoveren. Het gaat daarbij vaak om innovaties met een bovenlokaal karakter omdat de lokale schaal waarop bibliotheken opereren vaak te klein is. Door lokale initiatieven te verbinden, ontstaat een grotere slagkracht en effectiviteit. Cubiss Brabant zorgt daarbij voor verbinding, zowel tussen de lokale organisaties als met de betrokken landelijke organisaties en heeft ook een aanjagende rol op het gebied van innovatie. De innovatie richt zich enerzijds op processen rond o.a. dienstverlening en professionalisering van bibliotheken en anderzijds op de innovatie van de educatieve functie van de bibliotheken, in aansluiting met de afspraken uit het Brabantse bestuursakkoord.

Deze notitie richt zich op de aanvullende opdracht die Cubiss heeft op het gebied van taal en media.

De rol van de Provincie Noord-Brabant op het gebied van taalvaardigheid en mediawijsheid – de Brabantse plus

Rond de thema's taalvaardigheid en mediawijsheid zijn binnen de verschillende overheidslagen diverse partijen actief. Op landelijk niveau hebben partijen als Stichting Lezen en Schrijven en Kennisnet een opdracht vanuit het Ministerie van OCW. Lokaal hebben het onderwijs, maatschappelijke organisaties en bibliotheken een verantwoordelijkheid in het bevorderen van de geletterdheid en mediawijsheid, veelal in opdracht van gemeenten. Gemeenten formuleren in toenemende mate beleid m.b.t. participatie. De provincie Noord-Brabant ziet een kans om in onze provincie op deze thema's een versnelling aan te brengen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de kennis en ervaring die landelijk aanwezig is, terwijl tegelijk, juist door een apart Brabants programma, wordt ingesprongen op datgene dat landelijke organisaties laten

---

³ *Werk in uitvoering – Uitvoeringsprogramma Cultuur 2016-2020*, p. 27

liggen. Cubiss zet een plus op datgene dat landelijk wordt ontwikkeld, zorgt voor een gerichte toepassing in Brabant en doet kennis en ervaring op die in het land wordt gezien en nagevolgd. Het programma Taal en Media draagt op de volgende manieren bij aan deze versnelling:

- Stichting Lezen en Schrijven richt zich met name op de bestrijding van laaggeletterdheid op individueel niveau en doet dat niet via de werkgevers. Van laaggeletterden in Brabant heeft ruim 57% een baan. Een aanpak via werkgevers zorgt ervoor dat groepen laaggeletterden sneller kunnen worden herkend. En werkgevers worden bewust en verantwoordelijk gemaakt van hun rol in de aanpak van laaggeletterdheid;
- Organisaties die zich bezig houden met de integratie van nieuwe Brabanders zijn vooral gericht op opvang en begeleiding en vaak minder op het aanleren van de Nederlandse taal. Taaltrainingen worden vaak gegeven door vrijwilligers die eerst zelf getraind moeten worden. Een versnelling op juist dit onderdeel van de integratie vanuit het programma Taal en Media draagt bij aan een snellere aansluiting van deze nieuwkomers in de (Brabantse) samenleving;
- Gemeentelijke aanpakken om nieuwkomers te laten integreren door hen onder meer sneller de taal te leren zijn versnipperd en wisselend effectief. Door het verbinden van betrokken partijen en het bieden van onder meer taaltrainingen draagt Cubiss bij aan een snellere integratie van deze groepen;
- Gemeenten krijgen met het door Cubiss ontwikkelde onderzoek Ken uw doelgroep snel en duidelijk inzicht in de mate van laaggeletterdheid in hun gemeente en de daaraan gekoppelde mogelijke aanpakken. Andere (landelijke) organisaties bieden dit inzicht niet. Bovendien wordt op deze manier kennis gedeeld door de aanjagende rol van Cubiss. Doordat Cubiss dit onderzoek voor alle Brabantse gemeenten heeft uitgevoerd heeft Cubiss een actieve rol in het delen van kennis en expertise op dit gebied;
- Stichting Lezen voert het landelijke programma Kunst van Lezen uit, waar de doorlopende lijn via de projecten Boekstart, de Bibliotheek *op school* basisonderwijs en de Bibliotheek *op school* voortgezet onderwijs onderdeel van is. Deze aanpak werkt, maar richt zich alleen op de schoolomgeving. Niet elke leerling gedijt daar het beste in. De grootste taalproblemen onder jongeren doen zich voor op het vmbo. Bovendien is dat ook het schooltype met de meeste uitval. Een taalaanpak voor deze Brabantse jongeren zorgt voor een vangnet dat landelijke programma's niet bieden en voorkomt latere problemen op dit gebied;
- Er is geen landelijke aanpak op het gebied van mediawijsheid. Organisaties als Kennisnet en Mediawijzer.net houden zich vooral bezig met onderzoek en overkoepelende visie- en beleidsvorming en richten zich niet of nauwelijks rechtstreeks op het onderwijs of op de onderwijsinstellingen die de toekomstige leraren opleiden;
- Een stimulerende rol vanuit de provincie via Cubiss op de thema's taal en media leidt tot een betere spreiding van kennis binnen onze provincie en daarmee tot een betere benutting van het aanwezige potentieel op het gebied van taal en media;
- Via Cubiss positioneert de provincie Noord-Brabant zich op als een belangrijke gesprekspartner voor landelijke organisaties die zich met taalvaardigheid en mediawijsheid bezighouden. De projecten van Cubiss maken het mogelijk dat b.v. onderzoeksresultaten van Mediawijzer.net als eerste in Brabant worden toegepast. Cubiss is vanuit SPN, het landelijke samenwerkingsverband van provinciale ondersteuningsinstellingen voor bibliotheken (POI's), kartrekker voor het thema Mediawijsheid. Cubiss heeft als eerste POI een samenwerkingsovereenkomst gesloten met Stichting Lezen en Schrijven, waarbij het uitgangspunt is dat beide organisaties elkaar versterken in de aanpak van laaggeletterdheid.

De programma's Taalvaardigheid en Mediawijsheid hebben als doel dat in de periode 2017-2020 de laaggeletterdheid in Brabant wordt teruggedrongen en de aandacht voor mediawijsheid in het Brabantse onderwijs wordt vergroot. Het betreft hier een tijdelijk programma dat bedoeld is om aan deze belangrijke maatschappelijke thema's vanuit provinciale middelen een impuls te geven. Zoals vastgesteld in het *Uitvoeringsprogramma Cultuur 2016-2020* ligt bij het vergroten van de taalvaardigheid de nadruk op de doelgroepen arbeid, nieuwe Brabanders en jeugd, vanuit het perspectief dat partijen uit het werkveld deze groepen als kansrijk, herkenbaar en benaderbaar hebben benoemd. Het sturingskader, waarin de uitgangspunten zoals geformuleerd in het *Uitvoeringsprogramma Cultuur* verder zijn uitgewerkt, zegt hierover het volgende:

- *Een laaggeletterde is iemand met taalniveau 1F (het niveau waarmee een kind de basisschool hoort te verlaten) of lager;*
- *Taalvaardigheid en mediawijsheid zijn geen primaire provinciale verantwoordelijkheden, wel ziet de provincie kansen om een versnelling aan te brengen;*
- *Mediawijsheid betreft kennis, vaardigheden én houding;*
- *Focus op jeugd, arbeid, nieuwe Brabanders:*

Jeugd:

- a. *Nu 20% verlaters basisschool met taalachterstand⁴*
- b. *Bijdragen aan juiste kennis, vaardigheden en houding bij jeugd en jongeren t.o.v. (sociale) media (inzet binnen het onderwijs)*

Arbeid:

- c. *Werkgevers meer betrekken*
- d. *Verbindingen leggen tussen sociaal domein, bedrijfsleven en onderwijs m.b.t. laaggeletterdheid*

Nieuwe Brabanders:

- e. *Uitbouwen taalnetwerken t.b.v. taalvaardigheid nieuwe Brabanders*
- f. *Focus ligt op arbeidsparticipatie*

Het *Werkplan Cubiss Brabant 2017*⁵ beschrijft de verschillende activiteiten die Cubiss Brabant in opdracht van de provincie Noord-Brabant op het gebied van bibliotheekinnovatie, taalvaardigheid en mediawijsheid uitvoert en geeft tevens inzicht in de samenhang tussen deze verschillende activiteiten. In dit werkplan zijn de uitgangspunten van het *Uitvoeringsprogramma Cultuur* en het *Sturingskader Cubiss Brabant* verwerkt met betrekking tot taalvaardigheid en mediawijsheid.

---

⁴ Via de uitvoering van de wettelijke taak voor bibliotheekondersteuning wordt gewerkt aan vermindering van dit percentage door samenwerking tussen bibliotheken en onderwijs.

⁵ <http://www.cubiss.nl/sites/default/files/afbeeldingen/paginas/Werkplan-Cubiss-Brabant%202017-webversie.pdf>

Programma Taalvaardigheid

Doel: In 2020 is de laaggeletterdheid in Brabant teruggedrongen tot 9,9%. Landelijk is het percentage van de 16-65 jarigen dat laaggeletterd is 11,9%. In Brabant is het huidige percentage 10,3%.

Maatschappelijk effect:⁶ Brabanders die geletterd zijn dragen meer bij aan de Brabantse samenleving. Ze zijn zelfstandiger, zelfredzamer, leveren een actievere bijdrage aan de economie en de maatschappij, zijn gezonder en doen minder een beroep op maatschappelijke voorzieningen. Door het inzetten op het versterken van de taalvaardigheid van Brabanders wordt een bijdrage geleverd aan een vitaler en veerkrachtiger Brabant, met een hogere economische en arbeidsproductiviteit en maatschappelijke deelname en lagere kosten voor maatschappelijke voorzieningen.

Budget: gem. € 975.000,- per jaar.

Budget uitgesplitst per doelgroep:

- Arbeid - € 503.100,-
- Nieuwe Brabanders - € 258.700,-
- Taalzwakke jongeren - € 213.200,-

Deze bedragen kunnen per jaar verschillen op basis van de behaalde resultaten en de benodigde inzet.

Arbeid		
Probleemstelling	Aanpak	Maatschappelijk effect
De laaggeletterdheid in Brabant bedraagt ongeveer 10% van de beroepsbevolking. Van de laaggeletterden heeft zo'n 56% werk. Brabant kent verspreid over de provincie een groot aantal bedrijven waar relatief veel laaggeschoolde arbeid wordt verricht. Dat betekent dat het Brabantse bedrijfsleven een goede vindplaats is voor laaggeletterden. Onderzoek heeft uitgewezen dat ongeveer een derde van alle bedrijfsongevallen toe te schrijven is aan laaggeletterdheid. Dat betekent dat er niet alleen voor de laaggeletterden zelf	Cubiss Brabant werkt in Brabant samen met Stichting Lezen en Schrijven (L&S) aan het versterken van de taalvaardigheid van Brabanders. De aanpak vindt plaats vanuit de vijf Brabantse arbeidsmarktregio's. De regio West-Brabant is het verst in deze ontwikkeling, de aanpak daar wordt zoveel mogelijk toegepast binnen de overige regio's. Daarbij richt L&S zich met name op het versterken van de taalvaardigheid in de wijken. Cubiss Brabant richt zich op de Brabantse bedrijven van 200 en meer medewerkers waar relatief veel laaggeschoolde arbeid wordt verricht.	Door de inzet van Cubiss Brabant zijn meer Brabantse werknemers taalvaardig. Hierdoor wordt een bijdrage geleverd aan: <ul style="list-style-type: none"> • een daling van het aantal werknemers dat een beroep doet op medische zorg; • een stijging van de arbeidsproductiviteit; • een stijging van de veiligheid op de werkvloer (gekoppeld aan een daling van het aantal bedrijfsongevallen); • de verantwoordelijkheid van werkgevers om een bijdrage te leveren aan het vergroten van de taalvaardigheid van hun medewerkers.

⁶ Een inschatting geven van het aantal Brabanders dat daadwerkelijk minder gebruik maakt van b.v. medische zorg, maatschappelijke voorzieningen of een sociaal vangnet als gevolg van een betere leesvaardigheid of de mate waarin een betere taalvaardigheid bijdraagt aan de verhoging van de arbeidsproductiviteit of maatschappelijke deelname is moeilijk te geven. Daarvoor spelen teveel factoren mee die buiten de invloedssfeer van Cubiss liggen. Denk daarbij o.a. aan economische en maatschappelijke ontwikkelingen en de mate waarin partnerpartijen de bereidheid hebben om duurzaam te investeren. Om een beeld te geven van de impact van de activiteiten worden hieronder per doelgroep de bereiksaantallen gegeven die worden nagestreefd.

<p>veel te winnen is, maar ook voor de Brabantse werkgevers.</p>	<p>Cubiss Brabant legt contact met deze bedrijven, gaat met ze in gesprek en komt samen met hen tot een plan van aanpak, bijvoorbeeld in de vorm van een taalakkoord. In deze taalakkoorden worden de afspraken vastgelegd die in gezamenlijkheid worden ondernomen om te komen tot taalvaardigere werknemers. Cubiss Brabant ondersteunt bedrijven en werknemers met een praktische aanpak en zorgt ervoor dat deze aanpak verder wordt ontwikkeld en geborgd. Zo zorgen we voor een duurzame aanpak van de laaggeletterdheid in Brabant. Door de samenwerking met L&S wordt het probleem van de laaggeletterdheid op meerdere niveaus en ingangen aangepakt, wat leidt tot een versneld effect. We werken in de aanpak richting bedrijven verder nauw samen met Leren & Werken, de organisatie die vanuit het Taalteam SZW per 1 juli 2016 de uitvoering van het Taalakkoord overgedragen heeft gekregen. De intentie is om met minimaal drie bedrijven per jaar afspraken te maken over het versterken van de taalvaardigheid van de medewerkers. In 2020 zijn met minimaal 12 Brabantse bedrijven afspraken gemaakt die leiden tot een effectieve aanpak van de laaggeletterdheid binnen deze bedrijven. De effectiviteit van de aanpak is d.m.v. onderzoek en effectmetingen zichtbaar gemaakt. Daar waar het bestaande aanbod onvoldoende aansluit bij de beoogde doelstellingen wordt door Cubiss aanvullend aanbod ontwikkeld.</p>	<p>Daarnaast treden een aantal neveneffecten op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • taalvaardige Brabanders doen minder een beroep op maatschappelijke voorzieningen; • taalvaardige Brabanders zijn gelukkiger en hebben minder vaak sociale, financiële en juridische problemen. <p>De doelstelling is om in de periode 2017-2020 minimaal 1.500 laaggeletterde werknemers te bereiken met dit project.</p> <p>Cubiss zet in op een infrastructuur waarbinnen bestaande en nieuwe initiatieven met betrekking tot laaggeletterdheid worden verbonden en geborgd. Daarbij wordt het aanbod samengebracht en de worden de beste aanpakken gebruikt. Idealiter is er een samenwerkingsverband van Brabantse bedrijven ontstaan dat in samenhang zorg draagt voor een aanpak van de laaggeletterdheid in Brabant.</p>
--	--	---

Nieuwe Brabanders		
Probleemstelling	Aanpak	Maatschappelijk effect
De laatste jaren kent Brabant, net als andere delen van Nederland, een stijging van het aantal statushouders en arbeidsmigranten. De kennis van de Nederlandse taal van deze groep is beperkt, waardoor hun kansen op actieve deelname aan de samenleving verkleind worden. Actief inzetten op de taalvaardigheid van deze groepen vergroot hun maatschappelijke en economische kansen en verkleint het risico op een lagere maatschappelijke deelname.	Cubiss Brabant werkt samen met gemeenten en met organisaties die zich richten op statushouders en arbeidsmigranten om deze groepen te herkennen en hen door te verwijzen naar de juiste instanties, zoals Taalhuizen en bibliotheken. Cubiss Brabant zorgt i.s.m. deze instanties voor activiteiten gericht op het versterken van de taalvaardigheid van deze groepen. Cubiss Brabant richt zich daarbij op training, scholing en ontwikkeling van (taal)trainers en een versnelling van de taalvaardigheid gekoppeld aan de talenten van nieuwe Brabanders. Daarnaast wordt een plan van aanpak ten behoeve van de meest relevante stakeholders die bij deze thematiek zijn betrokken opgesteld. Dit gebeurt onder meer op basis van een uitbreiding van de online tool 'Uw netwerk in kaart' met (potentiële) samenwerkingspartners, specifiek voor deze doelgroep. Op die manier worden relevante netwerken zichtbaar gemaakt en worden activiteiten van die netwerken afgestemd. Ook komt daarmee zicht op eventuele lacunes in de aanpak die vervolgens worden opgepakt.	<p>Door de inzet van Cubiss Brabant zijn meer nieuwe Brabanders taalvaardig. Hierdoor wordt een bijdrage geleverd aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een daling van het aantal nieuwe Brabanders dat een beroep doet op maatschappelijke voorzieningen; • een stijging van de maatschappelijke en economische participatie van nieuwe Brabanders; • een infrastructuur die continuïteit biedt m.b.t. het vergroten van de taalvaardigheid van nieuwe Brabanders. <p>De doelstelling is om de periode 2017-2020 minimaal 750 statushouders en arbeidsmigranten te bereiken met dit project.</p> <p>Cubiss verbindt het versnipperde aanbod voor deze doelgroep en zorgt voor een infrastructuur en een borging voor de langere termijn.</p>
Buitenschoolse activiteiten voor taalzwakke jongeren		
Probleemstelling	Aanpak	Maatschappelijk effect
Vanuit de landelijke lijnen m.b.t. leesbevordering zoals die uitgevoerd worden onder de regie van Kunst van Lezen is veel aandacht voor de taalvaardigheid binnen de schoolomgeving. Deze aanpak werkt, vanaf de start van Kunst van Lezen in 2012 tot nu is bijna	Cubiss Brabant bouwt met organisaties die taalzwakke jongeren bereiken aan een netwerk waarbij eerst wordt ingezet op het herkennen van de problematiek en vervolgens wordt gewerkt aan een effectieve aanpak. Cubiss Brabant zoekt hiervoor de samenwerking met provinciale,	Door het versterken van hun taalvaardigheid, vergroten Brabantse jongeren hun kans op actieve maatschappelijke en (op termijn) economische deelname. Zij zijn zelfredzamer, gezonder en gelukkiger en zullen hierdoor minder gebruik hoeven maken van een maatschappelijk vangnet.

<p>50% van de basisscholen aangesloten op De Bibliotheek <i>op school</i>. Binnen het vmbo, waar de aanpak sinds 2015 wordt geïmplementeerd, is de deelname lager, nu zo'n 17%. Er ligt een kans om met name op vmbo en mbo grote achterstanden op het gebied van taal- en leesvaardigheid aan te pakken door ook buiten de schoolomgeving in te zetten op bevordering van taalvaardigheid. Door in te zetten op de buitenschoolse omgeving, wordt deze bewust gemaakt van een verantwoordelijkheid en een rol op dit gebied en wordt gewerkt aan een aanpak van de taalvaardigheid van taalzwakke jongeren. Bovendien bereiken de landelijke programma's nog lang niet alle leerlingen. In Brabant besteedt bijna 20% van de vmbo's extra aandacht aan leesvaardigheid; op het mbo is dit nog beperkt tot een aantal pilots.</p>	<p>regionale en lokale organisatie op het gebied van b.v. sport en vrijetijdsbesteding. Ook hiervoor wordt de bestaande online tool 'Uw netwerk in kaart' uitgebreid met organisaties die de doelgroep taalzwakke jongeren buiten de school bereiken. Hierdoor wordt o.a. de inzet van de verschillende betrokken partijen zichtbaar en wordt bijgedragen aan een efficiënte en effectieve aanpak. In 2017 wordt een aanpak uitgewerkt die past bij de belevingswereld van de doelgroep. Hierbij is veel ruimte voor experiment nodig, omdat er nog weinig bekend is over de juiste benadering van deze groep. Deze aanpak wordt vervolgens getoetst en de jaren daarna verder uitgevoerd en waar nodig bijgesteld.</p>	<p>De doelstelling is om de periode 2017-2020 minimaal 500 taalzwakke jongeren te bereiken met dit project. Er zijn weinig initiatieven op dit onderdeel, de rol van Cubiss is hierbij die van pionier.</p> <p>Dit onderdeel van dit programma richt zich deels op preventie. Preventie is een voorzorgsmaatregel waarbij wordt geanticipeerd op een mogelijke ontwikkeling. Uitgangspunt daarbij is dat geïnvesteerd wordt om hoge maatschappelijke kosten in de toekomst te voorkomen.</p>
---	---	--

Programma Mediawijsheid

Doel: In 2020 heeft 80% van de Brabantse onderwijsinstellingen (po, vo, mbo en deels hbo) beleid geformuleerd op het gebied van mediawijsheid⁷ en voert dit beleid ook uit in de onderwijspraktijk. Eind 2016 was dit 50%.

Maatschappelijk effect: In de huidige gemedialiseerde samenleving vindt de provincie Noord-Brabant het van belang dat jongeren bewust, veilig en verantwoordelijk met moderne media omgaan. Digitale media bieden veel kansen waar het de ontwikkelingen van jongeren betreft, denk bijvoorbeeld aan de enorme hoeveelheid informatie die via deze media wordt ontsloten. Tegelijk vraagt dit om een bewuste manier van het omgaan met deze hoeveelheid informatie. Daarnaast is het van belang dat jongeren zich bewust zijn van de gevolgen van het feit dat het gebruik van digitale middelen sporen nalaat en dat het gebruik van digitale media niet vrijblijvend is. Mediawijze jongeren zijn beter voorbereid op de mediarijke samenleving. Deze jongeren zijn hierdoor beter in staat om de waarde van informatie te beoordelen en een gefundeerde mening te vormen op basis van verschillende informatiebronnen. Ze kennen de kansen en de valkuilen van een samenleving die zich in toenemende mate online afspeelt en zijn daardoor in staat om daarbinnen vaardig en veilig hun eigen afwegingen te maken.

Budget: gem. € 975.000,- per jaar.

Probleemstelling	Aanpak	Maatschappelijk effect
Onderzoek van Cubiss Brabant heeft uitgewezen dat nog niet de helft van de Brabantse onderwijsinstellingen actief beleid heeft op het thema mediawijsheid. Mediawijsheid is een belangrijke 21 ^e eeuwse vaardigheid die mensen, en in dit geval jongeren, in staat stelt om actief en veilig deel te nemen aan de steeds verder medialiserende samenleving. Zowel bij besturen, directies als bij onderwijzend personeel bestaan wisselende beelden van het belang van het implementeren van beleid op het thema mediawijsheid. Daarnaast wordt het thema zeer wisselend behandeld en is lang niet altijd helder waar de verantwoordelijkheid ligt om leerlingen	Cubiss Brabant zet in voor meer beleid voor mediawijsheid binnen het onderwijs. Dat gebeurt via het creëren van bewustwording en het werken aan een infrastructuur voor mediawijsheid in het onderwijs. De ingezette activiteiten rond b.v. het MediaPakt Brabant worden verder uitgebouwd. Mediapakt Brabant is een lerend netwerk dat de aandacht voor mediawijsheid, zowel beleidsmatig als praktisch, vanuit het onderwijs zelf bevordert. Cubiss is initiatiefnemer en aanjager van dit netwerk. Ook ontwikkelt Cubiss nieuwe initiatieven voor het onderwijs om door te pakken op een gerichte aanpak die onderdeel wordt van de onderwijspraktijk. Dat gebeurt onder meer door het ontwikkelen en implementeren van	Brabantse leerlingen komen waar het het thema mediawijsheid betreft beter voorbereid van school. Hierdoor zijn zij zowel in een vervolgopleiding als in het dagelijkse leven (beroepsmatig en privé) in staat de juiste afwegingen te maken binnen een online omgeving. Hiermee wordt het effect bereikt dat Brabantse jongeren mediawijds deelnemen aan de samenleving. Zij zijn in staat om sneller informatie te vergaren, te beoordelen en toe te passen. In 2020 zijn via dit project: <ul style="list-style-type: none"> • 685 van de 857 Brabantse basisscholen bereikt (80%, ongeveer 160.000 leerlingen⁸);⁹ • 82 van de 92 Brabantse scholen voor voortgezet onderwijs bereikt (90%, ongeveer 130.000 leerlingen¹⁰);

⁷ Mediawijsheid maakt als vaardigheid deel uit van de [21e eeuwse vaardigheden](#); een set aan vaardigheden die leerlingen nodig hebben om te kunnen leven, leren en werken in de 21e eeuw. De term [digitale geletterdheid](#) wordt gebruikt voor de combinatie van de vier digitale vaardigheden uit dit model; Ict-(basis)vaardigheden, Computational thinking, Mediawijsheid en Informatievaardigheden. Bron: Kennisnet.

⁸ Bron: https://duo.nl/open_onderwijsdata/

⁹ De hier genoemde aantallen leerlingen geven een indicatie van het mogelijke bereik. Het uiteindelijke bereik kan lager liggen omdat mogelijk niet alle klassen of afdelingen deelnemen.

¹⁰ Bron: <http://www.stamos.nl/>

<p>mediawijs te maken. Ook de rol en de verantwoordelijkheid van ouders op dit thema is nog onderbelicht.</p>	<p>beleidsondersteunende activiteiten. Cubiss biedt praktische ondersteuningsinstrumenten als lessenreeksen, MOOC's* voor directe toepassingen in de onderwijspraktijk en tools om ouders bewust te maken van hun rol en taak in de mediaopvoeding van hun kinderen. Hierdoor wordt bijgedragen een geïntegreerde aanpak rond beleid en praktische uitvoering.</p> <p>*Een massive open online course (MOOC) is een cursus, ingericht op massale deelname, waarbij het cursusmateriaal wordt verspreid over het web en de deelnemers dus niet aan een locatie gebonden zijn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 10 van de 10 Brabantse roc's/mbo-instellingen bereikt (100%, ongeveer 153.000 leerlingen¹¹) • 5 van de 5 Brabantse pabo's en de lerarenopleidingen van Fontys en Avans bereikt (100%, aantal studenten onbekend) <p>In 2017 worden de initiatieven die in 2016 zijn opgestart versneld doorgevoerd waardoor in de periode 2017-2019 de meeste scholen (en dus leerlingen/studenten en docenten) worden bereikt. 2020 zal met name gebruikt worden voor borging.</p>
---	--	---

Cubiss Brabant werkt bovenstaande opdracht jaarlijks uit in een werkplan dat aan GS ter goedkeuring wordt voorgelegd. In deze werkplannen worden de beoogde projectresultaten jaarlijks geactualiseerd op basis van de recente ontwikkelingen binnen en buiten het programma en de te verwachten stappen die in samenwerking met de betrokken en nog te betrekken partners kunnen worden gezet.

3. Wat Cubiss Brabant doet

Cubiss Brabant voert haar opdrachten uit op basis van het eerder genoemde *Sturingskader* waarin afspraken zijn gemaakt over de uitvoering van het beleid van het *Uitvoeringsprogramma Cultuur 2016-2020*. Voor 2017 heeft Cubiss Brabant in haar werkplan binnen het programma Taal en Media de projecten Versterken Taalvaardigheid en Vergroten Mediawijsheid gedefinieerd.¹²

Ontwikkelingen

In de periode 2017-2020 werkt Cubiss Brabant jaarlijks per project een nieuw projectblad uit als onderdeel van het totale werkplan van Cubiss Brabant. Dat betekent dat de projecten op het niveau van indicatoren, resultaten en activiteiten worden geactualiseerd en ter goedkeuring worden voorgelegd aan de provincie Noord-Brabant. Deze bijstelling vindt plaats op basis van ontwikkelingen op verschillende niveaus. Mondiale, landelijke en regionale ontwikkelingen spelen daarin een rol. Denk daarbij onder meer aan demografische, economische, sociale, technische, ecologische en politiek-juridische factoren. Ook de ontwikkeling binnen het project zelf speelt een rol in de vervolgstappen die in de periode 2017-2020 worden gezet. De mate van succes van de activiteiten wordt niet alleen bepaald door de inzet van Cubiss, ook externe factoren hebben daar invloed op.

¹¹ Bron: https://duo.nl/open_onderwijsdata/

¹² Het *Werkplan Cubiss Brabant 2017* is te vinden op <http://www.cubiss.nl/sites/default/files/afbeeldingen/paginas/Werkplan-Cubiss-Brabant%202017-webversie.pdf>

Partners

Vanuit de projecten wordt gestuurd op optimale samenwerking met partners binnen en rond het sociaal domein en het onderwijs. Voor een deel van de resultaten is Cubiss Brabant afhankelijk van de betrokkenheid en inzet van deze partners. Daarbij kan gedacht worden aan het al dan niet verlengen van het landelijke taalvaardigheidsprogramma *Tel mee met taal* van de ministeries van OCW, SZW en VWS. Dit programma loopt vooralsnog t/m 2018. Stichting Lezen en Schrijven, die dit programma landelijk uitvoert, is een belangrijke samenwerkingspartner van Cubiss Brabant. De implementatie van de aanbevelingen van het platform Ons Onderwijs 2032 op het gebied van mediawijsheid en 21^e eeuwse vaardigheden is ook een factor die invloed heeft op de keuzes die binnen het programma Mediawijsheid worden gemaakt. Onderdeel van de projecten is het volgen van de ontwikkelingen bij de belangrijkste partners en stakeholders en het waar nodig en indien mogelijk bijdragen aan de keuzes die landelijk gemaakt worden en die in het belang van Brabant zijn.

Programma 2016/2017

In 2016 heeft Cubiss Brabant een start gemaakt met het nieuwe programma Taal en Media. Omdat de opdracht van de provincie in eerste instantie alleen gold voor 2016, heeft Cubiss Brabant zich gericht op een aantal snelle successen om zo snel mogelijk de door de provincie gevraagde resultaten op te leveren. Daarin is Cubiss Brabant geslaagd; zij doet hierover verslag in haar eindrapportage over 2016. Gedurende 2016 is op basis van het *Uitvoeringsprogramma Cultuur 2016-2020* het sturingskader door de provincie opgesteld. In het najaar van 2016 zijn de projecten qua uitvoering bijgesteld naar de in het sturingskader gevraagde richting. Cubiss Brabant is op basis daarvan dus al in 2016 begonnen met het verder uitbouwen van de projecten naar de toekomst.

Activiteiten

Naast de hierboven genoemde activiteiten doet Cubiss onderzoek naar de ontwikkelingen op het gebied van taalvaardigheid en mediawijsheid en worden de resultaten van de activiteiten continu gemonitord. Ook wordt onderzoek gedaan naar maatschappelijke ontwikkelingen die van belang zijn voor de verdere voortgang rond beide thema's. De hierbij opgedane kennis wordt gedeeld met de verschillende relevante netwerken. Deze netwerken worden continu onderhouden en uitgebreid met nieuwe partners, zowel regionaal als (inter)nationaal. Cubiss Brabant organiseert voor haar partners kennisdelingsbijeenkomsten, netwerkbijeenkomsten en ontwikkelt waar nodig trainingen voor haar partners. Daarnaast ontwikkelt Cubiss Brabant producten en diensten rondom de thema's taalvaardigheid en mediawijsheid. Veelal is dit in de vorm van lessenreeksen, toolkits en fysieke of digitale producten.

Over haar resultaten legt Cubiss Brabant twee maal per jaar verantwoording af aan de provincie via een zesmaandsrapportage. Daarnaast is er geregeld overleg met de provincie op ambtelijk niveau over de voortgang en de eventuele bijstelling van de projecten.